

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕКРЕАЛОГІЇ.	7
Тема 1. Сутність та мета дисципліни «Рекреалогія».	7
1.1. Мета та завдання дисципліни «Рекреалогія», її структура і взаємозв'язок з іншими курсами рекреаційного напрямку	7
1.2. Характеристика передумов розвитку рекреації	13
1.3. Основні категорії рекреації	17
1.4. Загальні функції рекреаційної діяльності	22
Тема 2. Основні концепції рекреації	31
2.1. Типологія концепцій	31
2.2. Гуманоцентровані концепції	33
2.3. Економоцентровані концепції	41
Тема 3. Територіальна рекреаційна система як об'єкт рекреації.	50
3.1. Територіальний характер рекреаційних систем	50
3.2. Компоненти рекреаційної системи	60
3.3. Моделювання рекреаційної діяльності	63
Тема 4. Природно-ресурсна складова рекреаційної діяльності.	72
4.1. Загальна характеристика видів рекреаційних ресурсів	72
4.2. Класифікація рекреаційних ресурсів	76
4.3. Рекреаційне природокористування	79
ТЕМА 5. Кліматичні та водні ресурси	85
5.1. Кліматоутворюючі рекреаційні ресурси	85
5.2. Медико-кліматична характеристика основних природних зон	89
5.3. Характеристика водних рекреаційних ресурсів України	91
Тема 6. Бальнеологічні та біотичні ресурси	99
6.1. Історія розвитку бальнеології в Україні та характеристика мінеральних вод	99
6.2. Види лікувальних грязей та інших природних джерел	101
6.3. Характеристика біотичних рекреаційних ресурсів	106
6.4. Ландшафт та його вплив на організацію туристичної діяльності	110

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ.	117
Тема 7. Методи та типи оцінки природно-рекреаційних ресурсів	117
7.1. Наукові підходи до оцінки природно-рекреаційних ресурсів	117
7.2. Особливості медико-біологічної та психолого-естетичної оцінки рекреаційних ресурсів	120
7.3. Технологічна та економічна оцінка природно-рекреаційного потенціалу рекреаційних територій.	124
ТЕМА 8. Напрями та заходи рекреаційно-оздоровчої діяльності	132
8.1. Валеологічні напрями розвитку рекреації.	132
8.2. Компенсаторний вплив кольоротерапії і арт-терапії	136
8.3. Апітерапія та анімалотерапія як заходи оздоровчої рекреації	142
Тема 9. Туризм як складова сталого розвитку економіки	150
9.1. Передумови переходу до сталого соціально-економічного розвитку	150
9.2. «Зелена» економіка як екологічний імператив розвитку сфери рекреації та туризму	154
9.3. Регіональний вектор сталого розвитку туризму та рекреації.	167
Тема 10. Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття в Україні	184
10.1. Екологічна спрямованість відповідального туризму	184
10.2. Основні напрями державної екологічної політики у галузі охорони довкілля	193
10.3. Сучасні проблеми формування та функціонування екологічної мережі України	200
Тема 11. Маркетингові підходи до формування задоволеності споживачів рекреаційних послуг	214
11.1. Поведінка споживача як чинник маркетингу рекреаційних послуг	214
11.2. Дослідження факторів задоволеності споживачів рекреаційних послуг.	220
11.3. Формування програм лояльності споживачів рекреаційного підприємства.	231
ПІСЛЯМОВА	242
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	245
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	252
ДОДАТКИ	259

ВСТУП

Дисципліна «Рекреалогія» входить до фахових туристичних дисциплін. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок з основ ефективного функціонування підприємств, які належать до сфери рекреації та туризму, надання практичних навичок та прийомів оцінки рекреаційних ресурсів, визначення соціально-економічної ефективності їх використання у сучасних умовах.

Ретроспективні дослідження науковців засвідчили, що рекреація в різних історичних епохах включала в собі велику кількість процесів, які реалізувалися не лише в місцевому середовищі, а й у середовищі на рівні регіону та країни в цілому, що дозволило представити її у вигляді ієрархічної системи, від вищого — національного — до нижнього рівня — житла. Для людей кожної вікової групи були притаманними свої види і форми відпочинку. На сьогодні спеціалістами виділяються більше 60 елементарних рекреаційних занять (ЕРЗ), які є необхідними для повноцінного відпочинку людини, відновлення її фізичних і духовних сил.

Розвиток рекреаційної сфери чітко пов'язаний зі структурою вільного часу населення, до якого входить «рекреаційний час», найбільшими складовими частинами якого є щоденний (після завершення роботи) рекреаційний час (ЩРЧ) — 39% та уїк-енд (35%), тобто рекреаційний час в кінці робочого тижня, який проводиться населенням як в межах населеного пункту так і за його межами, в приміських рекреаційних лісах, лісопарках, замських пляжах тощо. Відповідно до структури рекреаційного часу виділяються типи рекреації: інклюзивна, щоденна, щотижнева (уїк-енд), відпускна, компенсаторна, розширена.

Тому становлення сучасної рекреалогії як науки відбувалося у двох напрямках. Один з них представлений теоретико-методологічними розробками в різних галузях природничих і

суспільних наук, а другий полягає в осмисленні рекреації як специфічної сфери суспільно-економічної діяльності, пов'язаної з відновленням здоров'я людини. Акумулявавши в собі ці підходи, рекреалогія виступає на сьогодні як міждисциплінарна галузь знання, що досліджує теоретичні проблеми, пов'язані з відновленням життєвих сил людини; практикою організації рекреаційної діяльності в сфері туризму та курортів держави.

Даний навчальний посібник «Основи рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект)» дозволить студентам, майбутнім фахівцям з туризму детально з'ясувати основні поняття рекреалогії, науково-прикладні засади функціонування територіальних рекреаційних систем, рекреаційного природокористування у сучасних ринкових умовах. Структура навчального посібника цілком логічна, кожний розділ містить запитання щодо самоконтролю знань студентів. Послідовність розділів посібника поступово розкриває зміст та основні проблеми і завдання навчального курсу. У методичному плані навчальний посібник може бути використаний при проведенні контрольних замірів знань з навчальних модулів дисципліни «Рекреалогія», заліків та іспитів, виконанні індивідуальних завдань щодо самостійної роботи студентів зі спеціальності «Туризм». В процесі підготовки навчального посібника авторами було вивчено наукові і навчально-методичні праці, які відображають здобутки та доробки вітчизняних, іноземних науковців та фахівців в сфері рекреалогії. В його основу покладено матеріали попередніх аналогічних видань з рекреалогії та організації рекреаційної діяльності, рекреаційної географії та теорії туризму, авторами яких є українські фахівці: О.О. Бейдик, К.Д. Бабов, Т.П. Галушкіна, П.В. Гудзь, В.К. Євдокименко, О.О. Любіцева, Л.Г. Лукьянова, В.І. Мацола, Є.В. Панкова, Т.Ф. Панченко, М.Й. Рутинський, О.В. Садченко, В.І. Стафійчук, О.Г.Топчієв, В.К. Федорченко, Н.В. Фоменко, С.К. Харичков, С.Ю. Цьохла, В.В. Шмагіна та ін.

Навчальний посібник розрахований на студентів та викладачів вищої школи, слухачів курсів фахової підготовки спеціалістів туристичного супроводження, фахівців сфери рекреаційно-туристичних послуг.